

Cerkvi vsak vpliv na vzgojo otrok in hoče staršem od-
vzeti vsako pravico do šole. To je najhujše žalje je
verskega, krščanskega čuta slovenskega ljudstva in
Kmečka Zveza zmirom in zmirom protestira zoper ta
načrt. Samostojna kmetijska stranka se do danes ni
zganila, ni obsodila svobodnoizvoljenega in protiverske-
ga šolskega načrta. Torej je z njim zadovoljna! Za-
kaj ga ni in ga tudi ne more obsoditi? Zato ne, ker
je liberalna. Pač pa imamo izjavi dveh voditeljev Sa-
mostojne o tej stvari. Mramolja se je izrazil dne 1. no-

vembra 1919 v Jarenini, da še ni čas za protest proti
brezverskemu šolskemu načrtu. Drugi znan agitator
Samostojne, Tršan, pa je izjavil, da bo kmet. stranka
v državnem zboru glede vere in šole glasovala z ve-
čino. Če bo torej večina za to, da se veronauk vrže
iz šole, bo tudi Samostojna za to. Če bo večina po-
slancev za to, da se odpravi krščanski zakon in se
vpelje civilni zakon in ločitev zakona, bo tudi Samo-
stojna za to glasovala!

Da, krščansko, kmečko ljudstvo: To bo zadnja

in najhujša posledica, če bi prišli v državni zbor po-
slanci Samostojne kmetijske stranke: Brezverska šo-
la in ločitev zakona! Slovenski liberalci so zahtevali
že leta 1906 svobodno, brezversko šolo in so leta 1912
glasovali za ločitev zakona. Za to bodo glasovali tu-
di poslanci liberalne Samostojne kmetijske stranke,
ako pridejo v državni zbor. Krščansko kmečko in čr-
vensko ljudstvo ima dolžnost skrbeti, da se to — zgodi!

Delo za naše časnike

1. Kako delajo naši nasprotniki.

Naši nasprotniki, liberalci in socialni demo-
kratje, hočejo Slovenijo kar preplaviti s svojimi ča-
sopisi: „Nova doba“, „Plujski list“, „Domovina“, „Ju-
goslavija“, „Mariborski delavec“, „Ljudski glas“ in
drugi. Sami novi naslovi, ki jih pred in med vojsko
nismo poznali. A le obleka je nova. Volk pa je stari,
protikrščanski. Nasprotniki krščanstva predobro ve-
do, kako moč in vpliv ima časopisje! Saj bere časo-
pise vsak človek, izobraženec, rokodelc, kmet in de-
lavec! Jud Mozes Montefiore je rekel pred 80 leti:
„Kaj govorite? Dokler nimamo v rokah tiska, je vse
kar pravite, zastenj. Dokler mi judje nimamo v lasti
časopisov, da omamljamo svet in ga varamo, ne do-
sežemo ničesar. Tisk napravlja javno mnenje, ga
spreminja kakor hoče, vpliva na volitve, urejuje vse
delovanje“. Pariški jud Kremlje je govoril: „Vse je
zavisno od pouka v časopisju. Torej skušajmo na
vsak način, da si časopisje prilastimo, potem bo vse
naše.“ In res, judje imajo dandanes v rokah svetov-
no časopisje.

Pri nas na Slovenskem se hočejo po judovskem
navodilu in načinu polastiti tiska liberalci in socialni
demokratje. Pokupiti hočejo kar največ tiskarn. Li-
beralci so kupili pred kratkim v Ljubljani Bamber-
govo tiskarno in jo prekrstili v „Stampo“, v Maribo-
ru so dobili v roke Rabitschevo in Kralikovo tiskar-
no. Socialni demokratje pa so v Mariboru kupili
Mostbočkov tiskarno. Vse štiri tiskarne so bile ne-
znansko drage. A žrtvovali so, vedoč: kdor ima tis-
karno, ima časopisje, kdor ima časopisje, dobi sčas-
oma v oblast ljudstvo. To je posebno važno zdaj, ko
ljudstvo sodeluje ali pravzaprav: bi moralo sodelovati
pri vladanju države. Omenim samo, kako so hoteli
nasprotniki ljudstvo pridobiti za protiverski šolski na-
črt. S tako besnostjo se je zaganjala liberalna celja-
ska „Nova doba“ v slovenske samostanske in duhov-

niške šole in zavode, ki jih je imenovala „črna roka“. S tem je hotel ta list samo podpirati novi, in ljudstvo
pridobiti za proticerkveni šolski načrt, ki določa, da
naj bodo vsa učiteljska državna, ter hoče s tem za-
treti samostanska učiteljska. Socialdemokratski „Na-
prej“ pa je prinašal celih 14 dni proticerkvene član-
ke, ki naj bi ljudstvu vbili v glavo, da je Cerkev so-
vražnica izobrazbe in da torej novi šolski načrt prav
stori, če Cerkev vrže iz šole. Tako so hoteli protikr-
ščanski listi ljudstvo odvrniti, da ne bi protestiralo
proti šolskemu načrtu. — V kratkem pridejo volitve.
Od volitev bo zavisno, kdo bo vladal našo državo in
kako jo bodo vladali: ali po krščanskih načelih ali
na brezverskih liberalnih in socialističnih naukih.
Ob volitvah se bo najbolj pokazala moč časopisja.
Ljudje bodo volili tako, kakor jim bo narekoval ča-
snik, ki ga berejo. Zato naši nasprotniki dolge žrtvu-
jejo za svoj tisk, zato ga s tako vztrajnostjo in vsil-
nostjo širijo med naše ljudstvo in z njim svoje krive,
protikrščanske nazore.

2. In mi naj držimo roke križem?

Ali naj mi, ki prisegamo na krščanska načela,
držimo roke križem? Ali res naj velja tudi za nas,
„da so otroci tega sveta modrejši ko otroci luči?“ Na-
ša sveta dolžnost je, da z vso verno delamo za kr-
ščanske liste: „Gospodar“, „Straža“, „Domoljub“,
„Slovenec“ i. dr. Kajti le s tem se moremo uspešno
bojevati proti nasprotnim listom, da širimo naše ča-
snike! Papež Leon XIII. je leta 1886 pisal ogrskim
katoličanom: „Širite dobre spise, ki zagovarjajo res-
nico in vzpodbujajo k čednosnemu življenju.“ Slavnj
škof Ketteler je rekel: „Kdor nima dandanes nikake-
ga smisla za katoliško časopisje, se ne more imeno-
vati dober katoličan!“ Papež Pij X. je sprejel kato-
liškega časnikarja. Blagoslovil mu je časnikarsko pe-
ro ter mu ga potem dal nazaj rekoč: „Ni bolj pleme-

nitnega misijona, kakor je časnikarski. Blagoslovim
to znamenje vašega poklica. Moji predniki so blago-
slavljali meče in orožje krščanskim vojakom, jaz sma-
tram za važnejše, da kličem blagoslova na pero ka-
toliškemu časnikarju.“ Tako važnost polagajo naši
cerkveni poglavarji na časopisje!

3. Širjenje naših listov bodi organizirano!

Možje, žene, mladeniči, dekleta! Izobraževalna
društva, Dekliške zveze, Marijine družbe, Orli, za-
upniki Kmečkih Zvez! Vsi, ki čutite krščansko, vrzi-
te se zdaj ob Novem letu s svetim navdušenjem na
razširjanje našega časopisja, zlasti „Gospodarja“ in
„Straže“. A delo za naše liste bodi organizirano! V
vsaki župniji se naj razdeli delo za razširjanje na-
ših časnikov po vseh ali krajih. Orel ali Dekliška
zveza ali Marijina družba ali Izobraževalno društvo
določi za vsako vas ali kraj enega, ki nabira naroč-
nike. Ni pa dovolj, da tisti samo agitira, ampak naj
obenem pobere od novih naročnikov naročnino, si za-
piše njih naslove in pošlje nabrano skupno svoto in
naslove naročnikov upravnistvu „Slov. Gospodaria“,
oz. „Straže“ v Maribor. Tiskarna sv. Cirila. Lahko
tudi vsi nabiraleci ene župnije izročijo naročnino in u-
slove naročnikov enemu, n. pr. blagajniku društva in
ta potem pošlje za vse nove naročnike cele župnije na
upravnistvo lista. Kjer je ustanovljena in organizira-
na Kmečka zveza, naj zaupniki Kmečke zveze na
zgoraj popisani način nabirajo naročnike! Tako se
naj kar najhitreje organizira delo za naše liste po
vseh župnijah! Kjer si eden sam ne more naročiti li-
sta, naj si jih naroči po dva ali trije skup!

Delo za razširjanje naših listov je apostolsko
delo. Ob volitvah, pri zakonodaji, pri vladanju naše
države, pri vzgoji otrok, v pravem in verskem živ-
ljenju našega ljudstva. Vseposod se bo poznalo, ali
in koliko se je delalo za katoliško časopisje!

Naša ljudska šola.

(Iz kmetijskih krogov.)

„Učiteljski Tovariš“ se je začel prav živo zani-
mati za predloge Kmečkih Zvez glede ljudskega šol-
stva. V svoji površnosti pa niti ne utegne prosoditi
teh stvarnih predlogov, ampak jih imenuje podlo go-
jo zoper šolstvo in učiteljstvo.

Mi smo mnenja, da je treba to ljudsko zani-
manje za osnovno šolo le pozdraviti, ker doslej tega za-
nimanja ni bilo opaziti. Pomislimo, kako malo je bilo
dosedaj med ljudstvom smisla za šolo! Kako mu ga je
pošiljal otroka v šolo največ zato, da bi se naučil —
„nekaj nemščine“, ali k večjemu iz strahu pred kaz-
nijo. Da ni imela ljudska šola doslej več privlačne si-
le, ni krivo učiteljstvo, ampak vzrok je njen ponesre-
čen ustroj.

Vsaka šola ima namen, da izobrazí učenca za
njegov stan. Tedaj se mora tudi ljudska šola zlasti v
višjih razredih ozirati na to, da se bo kmetijski otrok
izobrazil v njej za svoj bodoči poklic.

Ali je pa temu ustrezala dosedaj naša ljudska
šola? Zalibog da ne. Koliko abstraktnih pojmov se je
vtepalo otroku v glavo iz geometrije, fizike, slovnice
itd. In potem še druge šolske zanimivosti! Vedno se
sem smejal kot otrok, kadar so razgrnili pred nas —
„slep“ zemljevid in so pričeli po njem loviti — „slepe
miši“. Vse to, da se je potratil čas in prebil božji
dan. Kakor da bi ne bilo drugih predmetov, za kate-

re bi se dal ta zlati čas bolje obrniti! Koliko se je va-
naša ljudska šola menila za kmetijstvo, vinograd-
stvo, gospodinjstvo, sadjerejo, čebelorejo itd.? Niti osnov-
nih pojmov ni nudila otroku in vendar bi vse to zani-
malo vsakega, še tako lenega in nenadarnega na-
sega otroka!

Seveda, za te predmete so druge šole, strokov-
ne. Gotovo. Pa kje so te šole? Mogoče v vsakem okra-
ju ena? To bi še šlo. Toda tu nimaš druge izbire,
ali pošlješ otroka za vinogradstvo v Maribor, za po-
ljedelstvo v St. Jur ali Novo Mesto, za gospodinjstvo
pa v Ljubljano; in tam se naj otrok še par let tega
uči, kar bi mu morala nuditi domača šola.

In pogledimo statistiko, pa se bomo čudili, kako
malo kmetijskih fantov in deklet obiskuje te šole. Tu-
intam kdo iz premožnejše hiše, za večino drugih, u-
božnejših, so te šole nepristopne, četudi so za vsake-
ga krvavo potrebne.

Zato pridemo nazaj na ljudsko šolo, ki je kmet-
skemu človeku najbližji učni zavod, in zahtevamo od
nje, da nadomesti učencu vsaj deloma tudi gospodar-
ske strokovne šole. Kmetijski učenec naj v domači šoli
zve za vse potrebno, kar se v teh šolah poučuje. In
tu omenimo načrt Kmečke Zveze iz Cerkelj, ki pred-
laga, naj bi se od 11. do 14. leta v prvi vrsti učili v
šoli predmeti, prirojeni stanovski izobrazbi (polje-

delstvo, zadružništvo, sadjereja itd.). Ta poduk bi pa
moral v zimskem času obiskovati tudi otroci od 14.—
16. leta, razven seveda tistih, ki so staršem doma ne-
obhodno potrebni.

Tako bi ljudska šola res ustrezala najumj
potrebam kmečkega prebivalstva in imelo bi ljudstvo za
njo tudi več zanimanja in veselja.

Seveda bi se na takih šolah zahtevalo od učte-
lja nekaj več kakor doslej, in tudi delo bi bilo težje;
pa to delo bi bilo plodonosno, obkrošno. Pri izsto-
pu učencev iz šole bi imel učitelj ponosno zavest, da
jih je vzgojil za življenje.

Vzgoja za življenje, to bodi cilj ljudske šole!
Naš novi načrt za narodne šole, ki ga je izdelal Pro-
svetni odbor v Beogradu, žalibog temu namenu ne u-
streza, zato ga v tej obliki z mirno vestjo odklanja-
mo. Kot smoter narodnih šol stavi ta načrt zlasti to,
da širijo med narodom pismenost in prosveto. Kaj pa
je ljudska prosveta? Samo blesteča fraza je in osta-
ne, ako ne nudi ljudstvu tudi stanovske izobrazbe. A
ravno tej ne daje novi načrt tistega mesta v šoli, ka-
kor bi bilo za ljudstvo potrebno.

Zato povzdignemo v imenu kmečkega ljudstva
svoj glas: Dajte nam ljudskih šol, ki bodo odgovarja-
le vsem potrebam ljudstva, pa se bo povzdignila ljud-
ska kultura, pa tudi ljudsko blagostanje. A. P.

Kmet in draginja.

Na Francoskem se kuje iz 1 kg zlata 3100 fran-
kov, na Nemškem pa iz 1 kg zlata 2511 mark. Po-
temakem dobimo: 2952 kron — 3100 frankov — 2511
mark. Ena krona je torej več vredna kakor 1 frank,
a manj kakor 1 marka.

2. Banke in papirnatí denar.

Vendar pa v nobeni državi ne ostane zlato v
prometu, kajti pretežno je, da bi se velike svote mo-
gle plačevati v zlatu, tudi prenevarno, tudi bi se zla-
to preveč obrabilo.

Zato se nahajajo v vseh državah banke, kate-
re imajo zlato v svojih zalogah, a izdajajo posebne
nakaznice, v katerih jamčijo, da dobi vsak prinosce
dotične nakaznice na zahtevo ono svoto v zlatu, na
katero se glasi nakaznica. V Avstro-Ogrski je prev-
zela ta posel Avstro-Ogrska banka in izdajala je pa-
pirje, naš papirnatí denar. Na vsakem takem papirju
je še sodal natisnjeno in podpisano od Avstro-Ogrske
banke, da izplača na zahtevo pri svojih blagajnah na
Danaju in v Budimpešti za vsak bankovec ono svoto,
ki jo izkazuje bankovec, in sicer v zakonitem kovina-
stem denarju; tak denar pa je od leta 1892 dalje
zlato. Seveda je banka morala imeti za bankovce pri-
merni kritje deloma v zlatu, deloma v drugih vred-
nostih, tako, da je lahko vsak čas zamenjala papir
za zlato.

Pred vojno se je tudi lahko povsod dobilo za
papir toliko denarja v zlatu, kakor je kazal banko-
vec in ker so bili bankovci bolj priročni, se je splo-
šno rajše jemalo papirnaté bankovce, kakor pa zlato.

Z izbruhom vojske se je položaj temeljito izpre-
menil. Država je hitro nakupovala v inozemstvu ra-
ne potrebščine. Inozemstvo pa ni več zaupalo banki
in državi, da bodeda mogli za papirnaté bankovce
plačevati zlato in zahtevalo je plačilo v zlatu. Ker
država ni imela zlata, ga je odvzela Avstro-Ogrski
banki in žnjim plačala razne nabave, zato je pa ban-
ki prepovedala, izplačevati za bankovce zlato. Drža-
va je pa potrebovala veliko denarja tudi v notranja-
sti, stroški za vojaštvo, za podporo vpoklicanih itd.
so se množili. Preskrbela si je potrebna sredstva na
ta način, da je banki zaukazala, naj tiska toliko več
bankovcev. Na ta način je torej šlo pokritje za stare
bankovce v inozemstvo, a po vrh tega se je izdala
velika množina bankovcev brez pokritja. Ob razpadu
države se je cenilo število takih bankovcev na 54
milijard.

Na ta način se je izpremenila zlata valuta v
papirnató valuto, denar je postal papir. Ker ni bilo
pokritja za ta papir, se je sprejemal le radi tega, ker
je država tako zaukazala. Država pa lahko kaj take-
ga zaukaže le svojim lastnim državljanom, državna
oblast ne sega preko njenih mej. Cisto naravno, da

Draginja raste od dne ds dne — in mnogo jih
je, posebno med deževci in meščani, ki trde, da je
kmet kriv draginje, čes, da on zahteva za svoje pri-
delke pretirane cene. Potrebno je, da smo si v tem
na čistem in zato naj služijo sledeče vrstice:

1. Zlato merilo vrednosti.

Ali je kakšna stvar draga ali po ceni, to mo-
remo določiti še le tedaj, če primerjamo eno stvar z
drugo. Kot splošno merilo za vrednost nam služi de-
nar. Kot denar nam pa lahko služijo najrazličnejše
stvari. Denar je lahko vsaka stvar, katero določi dr-
žava, da se more kot denar sprejemati. Najdemo dr-
žava, v katerih služi kot denar živina, v drugih zo-
pet steklo v tretji zopet biseri, tudi sol itd. V vseh
modernih državah, ki so udeležene na svetovni trgo-
vini, se je uvedlo kot denar zlato, in tako je postalo
zlato splošno merilo za vrednost posameznih stvari.
Tako je tudi bivša Avstro-Ogrska leta 1892 vzela za
podlago svojemu denarnemu sistemu zlato in določila,
da se mora iz 1 kg čistega zlata kovati 2953 K.

Vrednost zlata je po celem svetu, v kolikor pri-
de v poštev mednarodna trgovina, enaka. Če torej
hočemo primerjati vrednost avstrijskih zlatnikov z
drugim denarjem, moramo vedeti, koliko zlatnikov
svojega denarja, kuje druga država iz 1 kg. jednako
čistega zlata.